

รหัสโครงการ RDG4840029
ชื่อโครงการ โครงการศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำพื้นที่ลุ่มน้ำแม่
ลาวตอนบน
ระยะเวลาโครงการ วันที่ 1 มิถุนายน 2548 – 31 มีนาคม 2550

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาถึงสาเหตุและผลกระทบของการจัดการทรัพยากรน้ำ และการเปลี่ยนแปลงการใช้น้ำที่ส่งผลกระทบทำให้เกิดความยากจนของคนในลุ่มน้ำ
2. เพื่อศึกษาถึงนโยบายการจัดการน้ำของภาครัฐในระดับท้องถิ่นลุ่มน้ำแม่ลาว จะส่งผลกระทบและเหมาะสมต่อการจัดการน้ำในบริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ลาวตอนบนอย่างไร
3. เพื่อศึกษา ค้นหาข้อเสนอแนะการจัดการน้ำที่นำไปสู่การแก้ไขภัยแล้งและปัญหาความยากจนได้

สภาพปัญหาลุ่มน้ำแม่ลาวตอนบน

ลุ่มน้ำแม่ลาวไหลผ่านตั้งแต่อำเภอเวียงป่าเป้า อำเภอแม่สรวย อำเภอแม่ลาว อำเภอพาน อำเภอเมือง และอำเภอเวียงชัย จากนั้นไหลลงสู่แม่น้ำกก บริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ลาว มีพื้นที่ประมาณสองล้านไร่ มีประชากรอาศัยประมาณสี่ร้อยหมู่บ้าน และมีสาขาน้ำย่อยอีกสามสิบหกสาขา ลุ่มน้ำแม่ลาวในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตที่มีการกำหนดเขตพื้นที่ปลูกพืชอุตสาหกรรมตามแผนพัฒนาเปิดการค้าเสรีในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง จากการปลูกพืชอุตสาหกรรมนี้ทำให้เกิดการขยายพื้นที่เพาะปลูกเป็นจำนวนมากส่งผลให้เกิดการใช้น้ำของกลุ่มต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก แต่ลุ่มน้ำลาวมีปริมาณน้ำในจำนวนจำกัดและในฤดูกาลหน้าแล้ง น้ำขาดแคลนแห้งแล้งไม่เพียงพอต่อการผลิตขนาดใหญ่จึงส่งผลทำให้เกิดปัญหาการแย่งชิงน้ำและเกิดสถานการณ์ความรุนแรงแบบขยายวงกว้าง เช่น ปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนในชุมชนด้วยตนเองและ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจ ด้วยสภาพปัญหาความขัดแย้งดังกล่าว รัฐพยายามเข้ามาแก้ไขปัญหาโดยการสร้างเขื่อน อ่างเก็บน้ำ ฝายน้ำล้น แต่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาภัยแล้งหรือการขาดแคลนน้ำได้ จากนั้น ได้มีนโยบายการจัดการน้ำของรัฐ 3 ส่วนหลัก ๆ คือ 1. นโยบายการจัดการน้ำเพื่อป้อนระบบเกษตรอุตสาหกรรม 2. นโยบายการเก็บภาษีน้ำ 3. นโยบายการเก็บน้ำเพื่อสมทบน้ำแม่กก

ด้วยสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ดังเช่นปัญหาการขาดแคลนน้ำ ปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการผลิต เกษตรอุตสาหกรรม ชุมชนประสบกับสภาพภัยแล้ง และเศรษฐกิจที่ก่อดัน ปัญหาความขัดแย้งในการจัดการน้ำของกลุ่มผู้ใช้น้ำในระดับต่าง ๆ ปัญหาการจัดการน้ำโดยนโยบายของรัฐ ยังขาดการมีส่วนร่วมและเข้าใจของชุมชน ด้วยปัญหา 3 ประการหลักนี้ ความรุนแรงและการขาดประสิทธิภาพการจัดการน้ำที่นำไปสู่การสร้างระบบเศรษฐกิจอาชีพ รายได้ระดับชุมชน และสังคมท้องถิ่นได้

ข้อเสนอต่อชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน

- ต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพในการรวมกลุ่มกันของชุมชนในระดับเครือข่าย เพื่อให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านการจัดการองค์ความรู้ การดำเนินกิจกรรมอย่างมีพลัง ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชนท้องถิ่น
- การดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ในระยะต่อไป จะต้องมีการประชาสัมพันธ์องค์ความรู้ที่ได้จากกระบวนการดำเนินงานวิจัย ควบคู่กับการขยายเครือข่ายการทำงานทั้งภายในและภายนอกพื้นที่
- ต้องมีการวางมาตรการในการป้องกันการคอร์รัปชัน ตลอดจนการติดตามตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐ โดยองค์กรภาคประชาชน

ข้อเสนอต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- ต้องมีการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ทั้งในส่วนของภาครัฐบาลและภาคองค์กรเอกชนในทุก ๆ ระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เป็นกลไกที่สำคัญในกระบวนการตัดสินใจร่วมกันของคนในชุมชน ที่จะสามารถสร้างและกำหนดกฎ ระเบียบ ในการจัดการชุมชนในทุก ๆ ด้าน เช่น การจัดการทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า การจัดการองค์ความรู้ของชุมชน การกำหนดแผนพัฒนาและกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน
- ต้องมีการผลักดัน และวางแผนยุทธศาสตร์ตลอดจนข้อบัญญัติท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นการจัดการเชิงรุกต่อสถานการณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้นในพื้นที่

ข้อเสนอต่อนโยบายรัฐบาล

- รัฐบาลจะต้องเปิดเผยข้อมูลโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่ดำเนินงานในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ลาว ทั้งที่ได้ดำเนินงานไปแล้ว และที่ยังไม่ได้ดำเนินงาน เพื่อวางแผนการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว และเพื่อการป้องกันปัญหาที่กำลังจะเกิดขึ้น
- การดำเนินกิจกรรมทุกอย่างที่มีผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ จะต้องมีการเปิดเผยข้อมูลอย่างรอบด้าน และจะต้องเป็นข้อมูลที่ชุมชนสามารถเข้าถึง รับรู้ และเข้าใจได้อย่างถ่องแท้
- รัฐบาลจะต้องพิจารณายกเลิกเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ได้ทำข้อตกลงร่วมกับ ADB และจะต้องยุติการดำเนินกิจกรรมตามเงื่อนไขที่มีผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่น

Project Code RDG4840029
Project Title The project of participation in administration for water resource in Northern Mae Lao watershed area
Length of Project June 1th 2005 to March 31st 2007

Objective of study

1. To study the causes and the effects of water resource administration and the changes of using water which make people poor in the watershed
2. To study how the policy of water administration of Mae Lao local government effects and suit to water administration in the northern Mae Lao watershed area
3. To study, find out and present a proposal to solve the drought and poor

State of problems in the northern Mae Lao watershed

Mae Lao watershed flows pass from Wiang Pa Pao District, Mae Srauy District, Mae Lao District, Pan District, Muang District, and Wiang Chai District, then it runs to Mae Kok river. Mae Lao watershed has approximately 2,000,000 (rai) areas. There are population about 400 villages and also has 36 small streams. Mae Lao watershed in the present time has changes the production systems which set the industrial growing area according to free trade developing plan in Khong watershed particle. From growing the industrial plants need to expand the area for planting, it causes of spending lots of water of many user groups. But Mae Lao watershed has limit of water to use so in the hot season will have drought and water is not enough for a big production. These effects impact to the struggle to take water between the villagers to villagers and community to the owner of business. From this conflict, the government tried to solve the problem by building dam, reservoir but it can not solve the problem. After that government sets 3 main parts of water administration; policy for water administration to supply the industrial-agriculture system, policy for collecting the water's tax, and policy for collecting to support Mae Kok watershed.

From the problems such as short of water, no enough water for agricultural production, drought, and stressful economics, conflicts in water administration of different user levels, government's water administration which lack of participation and understanding of people. These three problems impact to the violence and lack of potential in water administration to build economics and income for community and local society.

Proposals to community and community organization network

- Must have support and potential development in the community by grouping in the network level in order to find more potentials for knowledge organization, powerful activities, to make a good benefit for the local community.
- To continue activities in area in the next time should inform the knowledge from the research process and extend network for work in both of inside and outside area.
- Must set the criterion to protect the corruption and check the activities' progress of government by people's organization.
- Must build cooperation with units in the locality in both parts of government and public in every level, especially local administration is a mechanism which is important for determination of people in the locality to be able to set the rule and regulation for every administration of community such as administration with land, water, and forest, managing people's knowledge in the locality, setting development plan and activities of communication.
- Must push and plan strategy and local regulation about natural resources and environment resources administration to advance the problems occurring in the area.

Proposals to government policy

- Government must reveal information of the project which is processing in the Mae Lao watershed area or the projects which are already carried on to plan the way to solve the problems which are already carried on and to protect the problems which are going to happen.
- All activities must be revealed about impacts to environments, society, cultures, lifestyles, and living being of people in area.
- Government must cancel all conditions which agreed with ADB and must stop activities which may impact to the community.